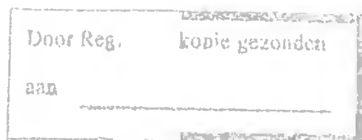
NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

0 BD

Door Reg. kopie gezonden
aan

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie
De heer mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Den Haag, 1 november 2012
Doorkiesnummer:
Faxnummer:
E-mail:

Betreft: Terugdringen van geweld onder invloed van verdovende middelen en alcohol (invoering middelentest bij geweld)

Zeer geachte heer Opstelten,

Bij brief van 17 augustus jl. heeft u de Nederlandse Orde van Advocaten verzocht te adviseren over het hierboven genoemde wetsvoorstel.

De algemene raad heeft het wetsvoorstel voorgelegd aan zijn adviescommissie strafrecht die bijgaand advies heeft uitgebracht. De algemene raad sluit zich aan bij de overwegingen van de adviescommissie en verzoekt u deze bij de verdere voorbereiding van wetsvoorstel te betrekken.

Met de meeste hoogachting,
namens de Algemene Raad,

algemeen secretaris

Bijlage

Bezoekadres
Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35
Fax 070 - 335 35 31

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

www.advocatenorde.nl

Preadvies

van de

Adviescommissie Strafrecht

inzake

het conceptwetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met het terugdringen van geweld onder invloed van middelen

1. Het wetsvoorstel

In de Memorie van Toelichting wordt het doel van het wetsvoorstel als volgt omschreven: '*Dit wetsvoorstel heeft tot doel om de aanpak van geweld onder invloed van alcohol of drugs te verbeteren. Het voorziet hiertoe in een wettelijke basis voor de inzet van middelentesten tegen geweldplegers. De resultaten van deze middelentesten kunnen bij de sanctieoplegging worden betrokken'* (p. 3).

Het wetsvoorstel voorziet in de introductie van een tweetal nieuwe artikelen (art. 55d en art. 56a) in titel IV van het eerste boek van het Wetboek van Strafvordering (*Eenige bijzondere dwangmiddelen*). Kort gezegd introduceert art. 55d Sv de bevoegdheid tot het doen van een voorlopig onderzoek naar middelengebruik (*alcohol*: voorlopige blaastest; *drugs*: speekseltest of onderzoek naar de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties) terwijl art. 56a Sv de bevoegdheid introduceert tot het doen van nader onderzoek (*alcohol*: tweede blaastest of bloedafname; *drugs*: bloedafname).

Toepassing van deze nieuwe bevoegdheden is mogelijk indien:

1. sprake is van een staande gehouden of aangehouden verdachte;
2. de verdenking ziet op een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen; en
3. het middelenonderzoek in het belang van het onderzoek is.

De verkregen onderzoeksresultaten kunnen vervolgens betrokken worden bij de sanctieoplegging.

2. Commentaar

De ACS onderschrijft de doelstelling van het wetsvoorstel, maar maakt graag van de gelegenheid gebruik om een aantal kanttekeningen te plaatsen bij de uitwerking ervan.

In het bijzonder gaat het in dit verband om de volgende punten:

1. Het criterium 'belang van het onderzoek';
2. De misdrijven waarvoor middelenonderzoek is toegelaten;
3. Het onderzoek naar psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties

in geval van een vermoeden van drugsgebruik;
4. Gebruik van de resultaten van het onderzoek.

Ad 1: Het criterium 'belang van het onderzoek'

Het vereiste dat het middelenonderzoek "*in het belang van het onderzoek*" moet zijn wordt in de Memorie van Toelichting als volgt nader toegelicht:

> "*Aan die voorwaarde* [belang van het onderzoek, ACS] *is voldaan als de toepassing van de middelentest bijdraagt aan de opsporing in de zin van artikel 132a Sv. Concreet gaat het hierbij om de voorbereiding van de beslissing over een te vorderen sanctie. In de specifieke context van dit wetsvoorstel houdt de verwijzing naar het onderzoeksbelang daarmee in dat het met oog op de straftoemeting noodzakelijk moet zijn om een test van de verdachte af te nemen. De inzet van de middelentest dient in dat licht proportioneel te zijn in verhouding tot de ernst van het feit en daarnaast noodzakelijk omdat het middelengebruik niet op een andere wijze kan worden vastgesteld. De beoordeling of een dergelijke noodzaak aanwezig is, komt daarbij in de eerste plaats toe aan de in de artikel 55d, eerste lid, genoemde opsporingsambtenaar. Aan het criterium van het onderzoeksbelang zal in de regel zijn voldaan wanneer deze opsporingsambtenaar - gelet op hetgeen hij heeft waargenomen - niet alleen vermoedt dat er middelen zijn gebruikt maar ook dat dit middelengebruik zodanig is geweest dat het mogelijk aan het geweld of de escalatie daarvan heeft kunnen bijdragen. In die gevallen kan dit middelengebruik voor de straftoemeting immers van belang zijn. Het kan aan de professionaliteit van de opsporingsambtenaar worden overgelaten of een dergelijke situatie zich voordoet. De opsporingsambtenaar zal zich daarbij bijvoorbeeld oriënteren op het gedrag van de aangehouden verdachte. Wanneer dit gedrag geen aanleiding geeft om te veronderstellen dat alcohol of drugs is gebruikt, kan van de inzet van een middelentest wordt afgezien omdat dat dan niet in het belang van het onderzoek is. Dat kan ook gelden in het geval er sprake is van een verdachte van eenvoudige mishandeling waarvan de gevolgen niet ernstig zijn, een geweldsescalatie uitblijft en waarbij de verdachte voor normale rede vatbaar blijkt. In die situatie mag worden aangenomen dat de resultaten van een middelentest voor de straftoemeting niet van wezenlijk belang zullen zijn.*" (p. 7)

i. Nader specificeren "belang van het onderzoek" in de wettekst zelf

Uit het hiervoor in de Memorie van Toelichting gestelde volgt dat in het criterium van het '*belang van het onderzoek*' de volgende cumulatieve deelvereisten besloten liggen:

1. Er moet een vermoeden van middelenmisbruik zijn.
2. Er moet een vermoeden zijn dat dit middelenmisbruik zodanig is geweest dat het mogelijk aan het geweld of de escalatie daarvan heeft kunnen bijgedragen en derhalve voor de straftoemeting van belang kan zijn.
3. Het middelenonderzoek moet proportioneel zijn in verhouding tot de ernst van het feit (*proportionaliteit*).
4. Het middelenonderzoek moet noodzakelijk zijn omdat het middelengebruik niet op een andere wijze kan worden vastgesteld (*subsidiariteit*).

Uit in het bijzonder de onder 1 en 2 geformuleerde eisen volgt dat een aanzienlijk nauwer toepassingsbereik wordt voorgestaan dan het zeer algemeen geformuleerde '*belang van het onderzoek*' criterium doet vermoeden. Zo is, bijvoorbeeld, een

middelenonderzoek niet toegestaan om de betrouwbaarheid van de verklaring van de verdachte te kunnen toetsen. Dat een middelenonderzoek in zo'n geval echter wel 'in het belang van het onderzoek' zou kunnen zijn behoeft geen betoog. Denk alleen al aan de situatie waarin de verdachte ontkent (veel) te hebben gedronken terwijl vermoed wordt dat dit wel degelijk het geval is geweest.

Het '*in het belang van het onderzoek*' criterium komt waar het de toepassing van dwangmiddelen tijdens het opsporingsonderzoek betreft in meerdere bepalingen in het Wetboek van Strafvordering voor. Gedacht kan worden aan, bijvoorbeeld, art. 56 (onderzoek aan kleding en lichaam), art. 57 (inverzekeringstelling), art. 61 (ophouden voor onderzoek), art. 62 (beperkingen) en de diverse BOB-bevoegdheden. Bij al deze dwangmiddelen wordt een dit criterium een vele malen ruimere betekenis toegekend dan in de voorgestelde art. 55d en 56a Sv.

De ACS is dan ook van mening dat het gebruik van dit criterium in de voorgestelde wetsartikelen verwarrend werkt en geen recht doet aan de kennelijk voorgestane beperkte betekenis hiervan. Zeker nu opsporingsambtenaren zelf niet de Memorie van Toelichting bij een wetsvoorstel plegen te lezen geniet het dan ook de voorkeur dat de wetsartikelen zelf dit beperkte toepassingsbereik tot uitdrukking brengen. Dit kan bijvoorbeeld door de hiervoor onder 1 en 2 genoemde voorwaarden uitdrukkelijk in de tekst daarvan op te nemen.

ii. Geen middelenonderzoek bij staande gehouden verdachte en bij aanhouding buiten heterdaad

Uit de voorgestelde tekst van art. 55d Sv (voorlopig onderzoek) volgt dat het de bedoeling is dat deze bevoegdheid ook kan worden toegepast op de verdachte die op de voet van art. 52 Sv is staande gehouden en op de verdachte die op de voet van art. 54 Sv buiten heterdaad is aangehouden.

De ACS is van mening dat toepassing van een middelenonderzoek enerzijds niet past in de (beperkte) aard en strekking van het dwangmiddel van de staande houding (van deze bevoegdheid mag immers uitsluitend gebruik worden gemaakt om de opsporingsambtenaar in de gelegenheid te stellen de identiteit van de verdachte vast te stellen) terwijl anderzijds geldt dat niet goed valt in te zien waarom – nu het middelenonderzoek uitsluitend gericht is op de strafoplegging – reeds in dit allerprilste stadium al een dergelijk ingrijpend dwangmiddel zou moeten worden kunnen ingezet.

Voort wat betreft de aanhouding buiten heterdaad geldt dat uit de jurisprudentie met betrekking tot art. 128 Sr volgt dat zelfs enkele uren nadat het feit is begaan nog sprake kan zijn van een heterdaad situatie. Het spreekt voor zich dat hoe meer tijd verstrijkt tussen delict en moment van aanhouding hoe moeilijker het zal zijn om nog een relevant verband vast te kunnen stellen tussen eventueel middelengebruik en het gepleegde delict. Dit geldt te meer indien bijvoorbeeld sprake is van (een vermoeden van) zeer gering middelengebruik of indien de verdachte een dag later buiten heterdaad wordt aangehouden. Problematisch is voorts dat in het geval van een aanhouding buiten heterdaad de opsporingsambtenaar in de regel zelf het geweldgebruik niet zal hebben waargenomen terwijl dit hem ook niet uit de eerste hand ter ore is gekomen (vgl. ook p. 7 van de Memorie van Toelichting) zodat het voor deze aanzienlijk moeilijker zal zelf de afweging te maken of, bijvoorbeeld, het middelengebruik zodanig is geweest dat het mogelijk aan het geweld of de escalatie daarvan heeft kunnen bijdragen.

De ACS is gezien het voorgaande dan ook van mening dat de nieuw voorgestelde

bevoegdheden beperkt dienen te blijven tot verdachten die op heterdaad zijn aangehouden.

iii. Alternatieve methoden vaststelling middelengebruik?

Voor wat betreft het als vierde genoemde criterium (subsidiariteit) vraagt de ACS zich af op welke minder ingrijpende methoden voor het vaststellen van middelengebruik de minister doelt. Voor zover gedoeld wordt op, bijvoorbeeld, de situatie dat de verdachte bekend heeft gedronken te hebben of drugs te hebben gebruikt zou het goed zijn dit nog expliciet aan te geven in de Memorie van Toelichting.

iv. Voorbeelden van situaties waarin middelenonderzoek achterwege kan blijven

Tot slot met betrekking tot dit punt nog een enkele opmerking over de door de minister gegeven voorbeelden van situaties waarin een middelenonderzoek achterwege kan blijven (p. 7). In de Memorie van Toelichting wordt gesproken over het geval waarin het gedrag van de verdachte geen aanleiding geeft om te veronderstellen dat alcohol of drugs is gebruikt en het geval dat sprake is van een eenvoudige mishandeling waarvan de gevolgen niet ernstig zijn, een geweldsescalatie uitblijft en waarbij de verdachte voor normale reden vatbaar blijkt. In dergelijke situaties is een middelenonderzoek niet in het belang van het onderzoek, aldus de wetgever.

Vervolgens wordt gesteld dat een middelenonderzoek om die reden achterwege *kan* (dus niet *moet*) blijven. De ACS vermag niet goed inzien hoe dit zich verhoudt tot de eis dat het middelenonderzoek steeds in het belang van het onderzoek moet zijn.

Voor zover de minister met betrekking tot bijvoorbeeld de eerste situatie bedoelt dat de opsporingsambtenaar in zo'n geval toch een middelenonderzoek mag afnemen indien hij wel andere aanwijzingen heeft dat de verdachte middelen heeft gebruikt (bijvoorbeeld getuigenverklaringen, aantreffen lege drankflessen etc.) zou het wat de ACS betreft goed zijn dit nog expliciet in dit voorbeeld tot uitdrukking te brengen.

v. Ook bij nader onderzoek ex art. 56a Sv moet getoetst worden of middelenonderzoek "in belang van het onderzoek" is

In het voorgestelde art. 56a Sv is geen verwijzing opgenomen naar het belang van het onderzoek. Dit wordt in de Memorie van Toelichting als volgt toegelicht:

> "*Bij dit vervolgonderzoek is afgezien van het opnemen van een verwijzing naar het genoemde onderzoeksbelang. De daarmee samenhangende afweging is op het moment dat dit vervolgonderzoek plaatsvindt immers al gemaakt. Wanneer de voorlopige test aanwijzingen oplevert dat er van middelengebruik inderdaad sprake is, kan ook dit vervolgonderzoek worden geacht in het belang van het onderzoek te zijn.*" (p. 8)

De ACS kan deze overweging van de minister niet goed volgen. Het is immers heel goed denkbaar dat er ten tijde van het nadere onderzoek nieuwe feiten en omstandigheden bekend zijn geworden die maken dat een nader onderzoek niet langer noodzakelijk is. Te denken valt, bijvoorbeeld, aan de situatie waarin uit de verklaringen van inmiddels ter plaatse gehoorde getuigen blijkt dat het slachtoffer de agressor is geweest en eventueel alcoholgebruik bij de verdachte niet heeft bijgedragen aan het geweld. Niet valt in te zien waarom in zo'n situatie voor het nadere onderzoek niet opnieuw getoetst zou moeten worden of dit in het belang van

het onderzoek is.

De ACS is dan ook van mening dat het '*belang van het onderzoek*' criterium ook moet worden toegevoegd aan art. 56a Sv.

Ad 2: Aard van de misdrijven waarvoor middelenonderzoek is toegelaten

Voor wat betreft de aard van de misdrijven waarvoor een middelenonderzoek mag worden afgenomen wordt in de Memorie van Toelichting het volgende opgemerkt:

> "*De eerste voorwaarde is neergelegd in artikel 55d, eerste lid, Sv. Deze houdt in dat middelentesten ten behoeve van straftoemeting slechts mogen worden ingezet tegen de verdachte van een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen. Met het opnemen van dit materiële criterium wordt bewerkstelligd dat alleen personen die een geweldsdelict plegen, kunnen worden onderworpen aan een middelentest en wordt bovendien voorkomen dat de geweldsdelicten afzonderlijk in de wet moeten worden opgesomd. Het criterium maakt daarnaast duidelijk dat ook bij openlijke geweldpleging een middelentest kan worden ingezet. Deze inzet is daarbij overigens niet beperkt tot degenen die van een feitelijke geweldshandeling worden verdacht. Ook van hen die met verbale uitingen aan de dreiging in groepsverband hebben bijgedragen, kan een middelentest worden afgenomen. Artikel 55d, eerste lid, Sv laat de inzet van middelentesten slechts toe bij geweld tegen personen. Er worden daarbij in beginsel geen eisen gesteld aan de zwaarte van dat geweld. Zo kan een eenvoudige mishandeling aanleiding vormen om een middelentest af te nemen.*" (p. 6-7)

De ACS stelt zich op het standpunt dat een middelenonderzoek een ingrijpend dwangmiddel is dat niet dient te worden toegepast indien dit niet in verhouding staat tot de ernst van het gepleegde strafbare feit.

Ondanks het feit dat in de Memorie van Toelichting enigszins nader wordt geconcretiseerd op welke strafbare feiten gedoeld wordt wil toepassing van een middelenonderzoek mogelijk zijn blijft de gekozen formulering ("*misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen*") dusdanig ruim en vaag dat niet kan worden uitgesloten dat ook minder ernstige strafbare feiten hiervoor in aanmerking komen. Te denken valt, bijvoorbeeld, aan verlating van hulpbehoevenden *ex*. art. 255 Sr.

De ACS is dan ook van mening dat als aanvullende eis dient te worden gesteld dat de verdenking ziet op een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Daarbij zij – wellicht geheel ten overvloede – nog opgemerkt dat beide door de wetgever genoemde voorbeelden (eenvoudige mishandeling en openlijke geweldpleging) voldoen aan dit criterium.

Ad 3: Het onderzoek naar psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties in geval van een vermoeden van drugsgebruik

i. Psychomotorisch en oog- en spraakonderzoek na negatieve speekseltest?

Uit de redactie van het voorgestelde art. 55d, lid 1 sub b Sv volgt dat de mogelijkheid van een speekseltest bestaat naast die van een psychomotorisch en oog- en spraakonderzoek.

In de Memorie van Toelichting is in dit verband het volgende te lezen:

> "*Indien het speekselonderzoek een negatief resultaat geeft en de opsporingsambtenaar op grond van het gedrag of uiterlijke kenmerken van de verdachte het vermoeden heeft dat hij drugs heeft gebruikt kan de opsporingsambtenaar daarnaast een onderzoek doen naar de psychomotorische spraakfuncties en de oog- en spraakfuncties. Bij dit onderzoek gaat het bijvoorbeeld om het bepalen van een reactiesnelheid en evenwichtsfuncties, een onderzoek van de grootte van de pupil en de reflex van de pupil op licht. De resultaten van dit onderzoek kunnen ondersteunend zijn aan de beslissing tot de inzet van een bloedonderzoek*" (p. 8)

Het is de ACS op grond van de huidige toelichting niet helemaal duidelijk waarom er na een negatieve speekseltest nog ruimte zou kunnen bestaan voor een psychomotorisch en oog- en spraakonderzoek. Vermoedelijk doelt de minister echter op hetgeen in dit verband in de wetsgeschiedenis is overwogen bij de aanpassing van art. 160, lid 5 WvW 1994:

> "*Omdat de huidige generatie speekseltesters niet het gebruik van alle drugs meten, is het van belang dat de bestuurder bij wie niet met behulp van de speekseltester het gebruik van drugs kan worden aangetoond, kan worden verplicht een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties te ondergaan om de verdenking van het gebruik van die drugs te verkrijgen.*" (Nota naar aanleiding van het verslag, Kamerstukken II, 32859, no. 7, p. 3)

Uit voormelde overweging volgt dat een speekseltest de voorkeur geniet en de mogelijkheid van een psychomotorisch en oog- en spraakonderzoek na een negatieve speekseltest uitsluitend is opgenomen met het oog op de tekortkomingen van de huidige generatie speekseltesters. Daaruit volgt logischerwijs dat zodra van dergelijke tekortkomingen geen sprake meer is voor een psychomotorisch en oog- en spraakonderzoek – zeer uitzonderlijke gevallen daargelaten – geen ruimte meer is.

De ACS acht van het belang dat dit ook in de Memorie van Toelichting bij het onderhavige wetsvoorstel tot uitdrukking wordt gebracht.

ii. Mogelijkheid tot weigering van medewerking in geval van bijzondere geneeskundige redenen

Op grond van het voorgestelde art. 55d, lid 2 Sv kan worden afgezien van een voorlopig ademonderzoek indien dit voor de verdachte "*om bijzondere geneeskundige redenen onwenselijk is*". Deze uitzondering is niet van toepassing verklaard op het onderzoek naar de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties ex art. 55d, lid 1, sub b Sv.

De ACS is echter van mening dat ook in het geval van een dergelijk onderzoek er wel degelijk geneeskundige redenen kunnen zijn die het onwenselijk maken dat de verdachte gedwongen wordt mee te werken. Te denken valt, bijvoorbeeld, aan een verdachte die lijdt aan een evenwichtsstoornis of een oogziekte of een verdachte met ernstige spraakproblemen.

De ACS adviseert dan ook de in lid 2 geformuleerde uitzondering ook van toepassing te verklaren op een onderzoek *ex.* art. 55d, lid 1, sub b Sv.

Ad 4: Gebruik van de resultaten van het onderzoek

Voor wat betreft het gebruik van de resultaten van het onderzoek wordt in de Memorie van Toelichting het volgende opgemerkt:

> "*De resultaten van het onderzoek bieden de officier van justitie en de rechter een handvat voor de beslissingen over de sanctieoplegging. Bij de ondervraging van de verdachte kan met de gemeten resultaten van het geconstateerde middelengebruik rekening worden gehouden. Het middelengebruik kan dan bij de sanctieoplegging bij geweldsmisdrijven worden meegewogen binnen de grenzen die de beslissing hierover normeren. Zoals in paragraaf 1 van deze memorie van toelichting is aangegeven, zal het middelengebruik volgens de strafvorderingsrichtlijnen van het openbaar ministerie strafverhogend werken. Van strafverhoging zal sprake kunnen zijn wanneer de rechter het aannemelijk acht dat het middelengebruik aan de totstandkoming en ernst van het geweld heeft bijgedragen.*" (p. 5)
>
> En even verderop:
>
> "*In het voorstel is ervan afgezien om voor de sanctietoemeting grenswaarden op te nemen. Het wetsvoorstel verschilt hierin van de Wegenverkeerswet 1994. Voor het gebruik van alcohol zijn in artikel 8, tweede en derde lid, van die wet de grenzen aangegeven waarboven het besturen of doen besturen van een voertuig niet is toegestaan. Ten aanzien van het gebruik van drugs zijn die grenzen vastgelegd in het nieuwe vijfde lid van artikel 8. Overschrijding van die grenzen levert een strafbaar feit op omdat betrokkene een gevaar voor de verkeersveiligheid vormt. Voor het plegen van geweld als gevolg van middelengebruik zijn geen grenswaarden vastgesteld. De reden hiervoor is dat over de relatie tussen de hoeveelheid gebruikte middelen en de mate van ontremming en geweld voor de gemiddelde mens geen precieze uitspraken kunnen worden gedaan. Dit heeft tot gevolg dat door de wetgever niet kan worden aangegeven hoe de hoeveelheid gebruikte middelen naar zijn oordeel in een op te leggen sanctie zou moeten worden verdisconteerd. Dat is ook niet noodzakelijk omdat de resultaten van de middelentesten enkel de beslissing omtrent de straftoemeting willen ondersteunen. Zij dienen niet voor het bewijs van overtreding van een verbod zoals in de Wegenverkeerswet 1994 wel het geval is. Met dit wetsvoorstel wordt geen verbod van de bij amvb aan te wijzen middelen nagestreefd. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van aanzienlijk gebruik van alcohol of een of meer drugs of van gecombineerd middelengebruik, kan de officier van justitie hiermee met zijn strafeis rekening houden en de rechter met het bepalen van de op te leggen sanctie. De onderzoeksresultaten van de middelentesten zullen geen rechtstreekse rol spelen in de beoordeling van de vraag of de verdachte het ten laste gelegde geweldsmisdrijf heeft begaan.*" (p. 7-8)
>
> En weer verderop:
>
> "*Daarbij geldt dat de onderzoeksresultaten niet als bewijs worden gebruikt voor de onderbouwing van een rechterlijke beslissing dat een verdachte een geweldsmisdrijf heeft begaan.*" (p. 10)

Uit het voorgaande volgt nog eens expliciet dat het middelenonderzoek wordt gedaan met het oog op de sanctieoplegging. Dat gezegd hebbende behoeft het weinig betoog dat de onderzoeksresultaten ook een rol kunnen spelen bij de

waardering en selectie van de bewijsmiddelen door de rechter. Dat – zoals de minister terecht overweegt – in dat geval de onderzoeksresultaten geen rechtstreekse rol spelen bij de bewezenverklaring en ook als zodanig niet tot het bewijs worden gebezigd maakt dat niet anders.

Ter illustratie het voorbeeld van een nachtelijk opstootje waarbij op aanwijzing van het slachtoffer een verdachte wordt aangehouden. De verdachte ontkent en stelt dat er niets gebeurd is. Desalniettemin moet hij een middelenonderzoek ondergaan. Een rechter zal vanzelfsprekend zijn vraagtekens hebben bij de betrouwbaarheid van de ontkennende verklaring van de verdachte indien niet alleen onomstotelijk vaststaat dat deze, bijvoorbeeld, XTC heeft gebruikt maar ook hoeveel. Niets staat er aan in de weg dat hij de verklaring van de verdachte ter zijde stelt met een beroep op de onderzoeksresultaten. Zeker in zaken waarin ook met betrekking tot het slachtoffer of andere belastende getuigen het vermoeden bestaat dat sprake is van middelenmisbruik staat de verdachte dan ook met 1-0 achter. Van deze personen kan immers niet precies worden vastgesteld hoeveel deze gebruikt hebben zodat de betrouwbaarheid van hun verklaringen niet op de zelfde wijze beoordeeld kan worden. Het spreekt voor zich dat legio voorbeelden te bedenken zijn van vergelijkbare situaties.

Wil in dergelijke gevallen het recht op een eerlijk proces niet in het gedrang komen, dan moeten ook het slachtoffer en eventuele getuigen gedwongen kunnen worden om mee te werken aan een middelenonderzoek. Tot die tijd geniet het de voorkeur om in de voorgestelde artt. 55d en 56a Sv een aanvullend lid op te nemen waarin tot uitdrukking wordt gebracht dat de resultaten van het middelenonderzoek niet ten nadele van de verdachte mogen bijdragen aan de beantwoording van de vragen van art. 350 Sv, met uitzondering van de vraag over de op te leggen straf of maatregel.

3. Aanbevelingen

- De voorwaarden dat sprake moet zijn van een vermoeden van middelengebruik en een vermoeden dat dit middelengebruik zodanig is geweest dat het mogelijk aan het geweld of de escalatie daarvan heeft kunnen bijdragen, dient uitdrukkelijk in de tekst van de voorgestelde artt. 55d en 56a Sv te worden opgenomen.
- De bevoegdheid tot toepassing van een middelenonderzoek dient beperkt te blijven tot de op heterdaad aangehouden verdachte.
- Ook bij een nader onderzoek ex art. 56a Sv moet getoetst worden of middelenonderzoek "in belang van het onderzoek" is.
- De bevoegdheid tot toepassing van een middelenonderzoek dient beperkt te blijven tot een verdenking van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten.
- De in art. 55d, lid 2 geformuleerde uitzondering wegens bijzondere geneeskundige redenen dient ook van toepassing te worden verklaard op een onderzoek *ex*. art. 55d, lid 1, sub b Sv.
- In de voorgestelde artt. 55d en 56a Sv dient een aanvullend lid te worden opgenomen waarin tot uitdrukking wordt gebracht dat de resultaten van het middelenonderzoek niet ten nadele van de verdachte mogen bijdragen aan de beantwoording van de vragen van art. 350 Sv, met uitzondering van de vraag over de op te leggen straf of maatregel.

Amsterdam, 1 november 2012